

Inkomen van werknemers in de flexibele schil

DOOR Gerda Gringhuis en Jeremy Weidum

In hoeverre zijn er verschillen in de hoogte en de ontwikkeling van het inkomen van werknemers die zich langdurig in de flexibele schil bevinden, in vergelijking met het inkomen van flexwerkers die zijn doorgestroomd naar vast werk? We kijken daarbij naar de samenstelling van de instromers naar leeftijd en opleidingsniveau en de bedrijfstak waarin zij werkzaam zijn.

Werknemers die in de flexibele schil verblijven, hebben een flexibele baan of zitten kortstondig zonder werk tussen twee flexbanen in. Zij hebben minder baanzekerheid en daardoor minder inkomenszekerheid dan werknemers met een vaste baan. Voor sommige werknemers is de flexibele baan een opstap naar een vaste baan. Voor anderen betekent het een opeenvolging van tijdelijke contracten. In het ongunstigste geval stromen werknemers uit naar een situatie zonder werk en geen uitkering. Het inkomen van werknemers in de flexibele schil wordt beïnvloed door verschillende factoren. Flexwerkers verdienen gemiddeld een lager loon dan vaste werknemers. Ze werken vaak minder uren en maken vaker een periode door zonder werk. Daarnaast hangt het inkomen onder andere samen met leeftijd, opleiding en de bedrijfstak waarin flexwerkers werkzaam zijn. Dit artikel beschrijft de hoogte en de ontwikkeling van het persoonlijk inkomen van werknemers, die in 2012 zijn ingestroomd in de flexibele schil (geen onderwijs volgden), gedurende 2012 tot 2015 in samenhang met de arbeidsmarktpositie waarnaar zij zijn uitgestroomd en de achtergrondkenmerken leeftijd, opleidingsniveau en bedrijfstak waarin zij werken. In 2012 stroomden 686 duizend personen die geen onderwijs volgden de flexibele schil in. Drie jaar later zit 19

procent nog steeds in de flexibele schil. Een kwart is uitgestroomd naar een vast dienstverband, 7 procent naar een baan als zelfstandige, 20 procent naar de arbeidsmarktsituatie zonder werk en zonder uitkering en 29 procent naar een uitkeringssituatie zonder werk.

Het gemiddeld persoonlijk inkomen van werknemers die binnen drie jaar zijn uitgestroomd naar een vaste baan ligt in de periode 2012 tot 2015 steeds hoger dan het inkomen van werknemers die onafgebroken in de flexibele schil blijven. Het inkomen van de eerste

De flexibele schil

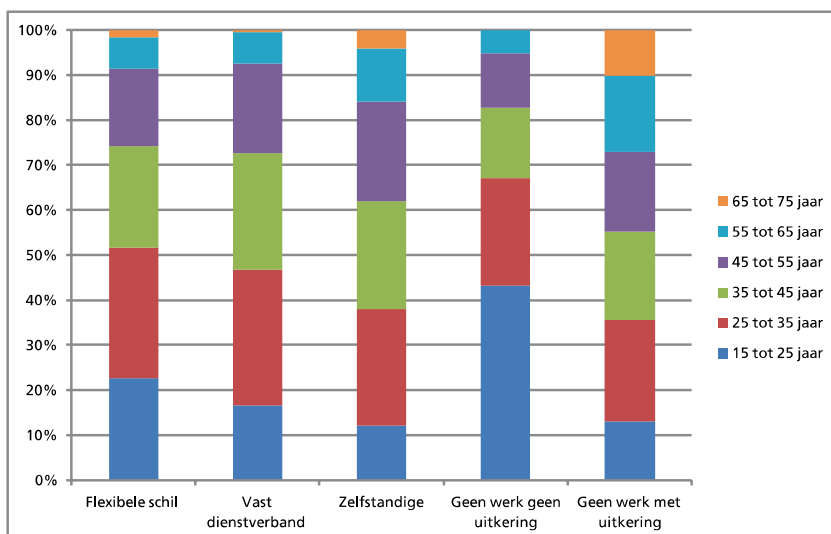
Het gaat bij de flexibele schil om banen van werknemers. Een flexibele baan is een tijdelijke baan, een baan als uitzendkracht, oproepkracht of stagiaire, of een baan met een vast dienstverband, waarbij de duur van de baan maximaal twee maanden bedroeg. In het laatste geval duurde de baan niet langer dan de proefperiode of was de baan ten onrechte als een vaste baan geclassificeerd. Flexibele arbeid gaat vanwege het flexibele karakter gepaard met periodes zonder werk. De flexibele schil bevat alle werknemers die in een flexibele baan zitten óf in een korte periode tussen twee flexibele banen in zonder werk zitten. Deze tussenperiode mag maximaal drie maanden zijn.

Het onderzoek

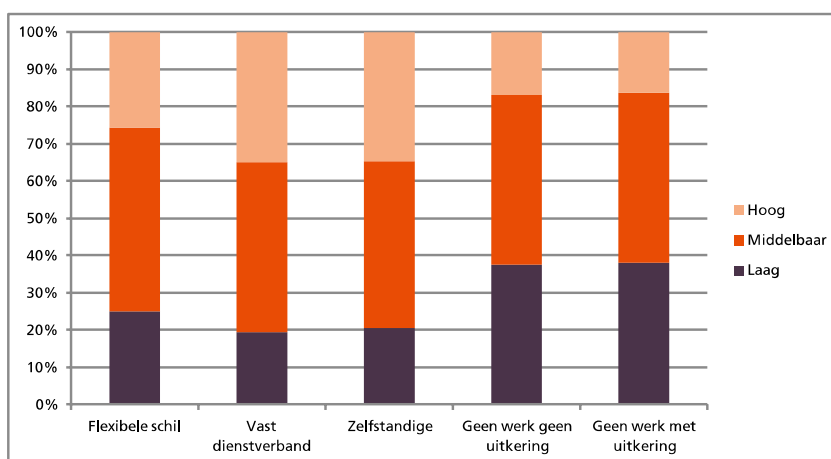
Werknemers die tussen 2007 en 2015 in de flexibele schil zijn ingestroomd, zijn gedurende hun verblijf in de flexibele schil gevolgd. Personen stromen uit de flexibele schil als ze langer dan drie maanden geen flexibele baan hebben. De volgende uitstroomposities op de arbeidsmarkt worden onderscheiden: vast dienstverband, zelfstandige, geen werk geen uitkering, geen werk met uitkering en uitstroom onbekend. Van de personen die in de flexibele schil zijn ingestroomd is drie jaar na instroom bekeken of ze zijn uitgestroomd en wat de positie op de arbeidsmarkt bij uitstroom is. De bedrijfstak en het opleidingsniveau hebben betrekking op het moment van instroom in de flexibele schil.

Persoonlijk inkomen

Het persoonlijk inkomen omvat het inkomen uit arbeid, inkomen uit eigen bedrijfsvoering en ontvangen overdrachten verminderd met betaalde premies voor inkomensverzekeringen. De ontvangen overdrachten bestaan uit uitkeringen inkomensverzekeringen in verband met werkloosheid, ziekte, arbeidsongeschiktheid en ouderdom, uitkeringen sociale voorzieningen (bijstand en dergelijke), gebonden overdrachten (huursubsidie, tegemoetkoming studiekosten met uitzondering van kinderbijslag) en ontvangen inkomensoverdrachten (alimentatie en dergelijke).

Figuur 1. Instromers in de flexibele schil (geen onderwijs volgend) in 2012 naar arbeidsmarktpositie bij uitstroom en leeftijd

Figuur 2. Instromers in de flexibele schil (geen onderwijs volgend) in 2012 naar arbeidsmarktpositie bij uitstroom en hoogst behaalde opleidingsniveau

groep komt in 2012 net boven de dertigduizend euro uit. Dat van de tweede groep bedraagt 24.900 euro. Het inkomen van beide groepen neemt in de jaren erna toe. Het verschil tussen de inkomens blijft echter hetzelfde. De hoogte van het persoonlijk inkomen van flexibele werknemers die als zelfstandige uitstromen, bedraagt in het jaar van instroom 27.500 euro. De hoogte van het inkomen blijft gedurende drie jaar vrij constant. De werknemers die uitstromen naar een uitkering, starten in de flexibele schil met hetzelfde inkomen als de werknemers die onafgebroken in de flexibele schil zitten. Het inkomen van de personen die uitstromen naar een uitkering zonder werk neemt in de jaren erna echter af. Het inkomen van werknemers die

uitstromen naar een situatie zonder werk en zonder uitkering ligt bij aanvang in de flexibele schil veel lager dan het inkomen van de andere groepen, namelijk op 9.800 euro. In de jaren erna neemt het nauwelijks toe.

De hoogte van het inkomen hangt samen met leeftijd, opleiding en bedrijfstak waarin de flexwerkers werkzaam zijn. In het vervolg van het artikel wordt nader gekeken naar deze achtergrondkenmerken.

Leeftijd

De groep werknemers die uitstroomt naar een arbeidsmarktsituatie zonder werk en zonder uitkering bestaat voor een groot deel (43 procent) uit jongeren in de leeftijd van 15 tot 24 jaar. Onder de flexwerkers die uitstromen naar een

arbeidsmarktsituatie met een uitkering en zonder werk is het aandeel ouderen relatief hoog: 27 procent is tussen de 55 en 74 jaar. Van de werknemers die uitstromen naar een zelfstandige baan is 15 procent 55 jaar of ouder.

Opleidingsniveau

Zoals hiervoor aangegeven verdienen flexibele werknemers die doorstromen naar een vaste baan gemiddeld het meest. Flexwerkers die uitstromen naar een arbeidsmarktsituatie zonder werk hebben het laagste inkomen. Werknemers die doorstromen naar een vaste baan én werknemers die doorstromen naar een baan als zelfstandige zijn vaker hoog opgeleid: 35 procent heeft een hoog opleidingsniveau. Werknemers die uitstromen naar een situatie zonder werk (met of zonder uitkering) zijn vaker laag opgeleid. Ongeveer 38 procent heeft een laag opleidingsniveau.

Bedrijfstak

Van de instromers in de flexibele schil in 2012 start 32 procent in een flexibele baan in de overige zakelijke dienstverlening. Dit zijn veelal uitzendkrachten. 14 procent begint in de gezondheids- en welzijnszorg en 13 procent in de groot- en detailhandel. Het aandeel flexwerkers dat na drie jaar nog in de flexibele schil verblijft en het aandeel dat uitstroomt verschilt per bedrijfstak. In de drie bedrijfstakken is de kans op doorstromen naar een vaste baan. In de gezondheids- en welzijnszorg het grootst, namelijk 37 procent. In de verhuur en overige zakelijke dienstverlening is de uitstroom naar geen werk met een uitkering het grootst, dat is 36 procent. ■

Referenties

- CBS StatLine (2016), Instromers in de flexibele schil naar baan- en bedrijfskenmerken.
- CBS StatLine (2016), Instromers in de flexibele schil naar persoonskenmerken.
- CBS StatLine (2016), Instromers in de flexibele schil naar woonregio.
- Gringhuis G. en W. Smits, Uitstroom uit de flexibele schil tijdens crisis, Sociaal Bestek, 2016/3.
- Vries, J. de, J. Michiels en G. Gringhuis (2015), Verblijfsduur in de flexibele schil naar regio, hoofdstuk 3 in K. Chkalova, A. Goudswaard, J. Sanders en W. Smits (redactie) Dynamiek op de Nederlandse Arbeidsmarkt. De focus op flexibilisering, 50-69.